VASTAANOTTAJA
Talousvaliokunta

Asia: VNS 7/2024 vp

Lausunto: Valtioneuvoston selonteko YK:n kestävän kehityksen toiminta-ohjelma Agenda2030:n toimeenpanosta

Suomen Yrittäjät kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto koskien asiaa VNS 7/2024 vp Valtioneuvoston selonteko YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda2030:n toimeenpanosta. YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda2030 tähtää köyhyyden poistamiseen sekä kestävään kehitykseen, jossa ympäristö, talous ja ihminen otetaan tasavertaisesti huomioon. Ohjelma sisältää 17 tavoitetta, jotka YK:n jäsenmaiden tulisi saavuttaa vuoteen 2030 mennessä.

Keskeiset huomiot

Suomi on kansainvälisesti kestävän kehityksen edelläkävijämaita. Suomessa kestävän kehityksen tavoitteet ovat kansainvälisissä vertailuissa hyvällä tasolla liittyen muun muassa köyhyyden vähentämiseen, terveyteen, koulutukseen, veteen ja energiaan, säälliseen työhön, teollisuuteen ja innovaatioihin, eriarvoisuuden vähentämiseen sekä rauhaan ja oikeusvaltioon. YK:n viimeisimmässä kestävän kehityksen raportissa Suomen arvioidaan olevan pisimmällä kestävän kehityksen toimintaohjelman tavoitteiden toimeenpanossa. Maailmanlaajuisesti tarkastellen tavoitteiden saavuttamisesta ollaan vielä kaukana.

Suomen osalta parannuskohteita löytyy mm. kasvihuonekaasujen nettopäästöjen vähentämisessä, kulutus- ja tuotantotavoissa luonnon monimuotoisuudessa sekä kiertotalouden toiminnassa, jonka nykytila on Suomessa korkeintaan eurooppalaista keskitasoa. Nämä ovat keskeisiä haasteita myös globaalisti.

Valtioneuvoston selontekoon kestävän kehityksen globaalista toimintaohjelmasta Agenda 2030:sta on kirjattu laajasti toimia eri sektoreilta. Suomen Agenda 2030 tavoitteiden saavuttamisessa yksi keskeisistä teemoista on hiilineutraaliin kiertotalouteen siirtyminen. Suomen tavoitteena on saavuttaa hiilineutraalisuus ilmastolain mukaisesti. Ilmaston lämpenemistä aiheuttavista kasvihuonekaasupäästöistä noin 80 prosenttia on peräisin energian tuotannosta ja kulutuksesta, liikenne mukaan lukien. Suurin osa Suomen päästöistä, 70 prosenttia vuonna 2023, syntyy fossiilienergian tuotannosta ja käytöstä. **Vaikka Suomen energiasektori on vähähiilistynyt nopealla tahdilla, kasvihuonekaasupäästöjen nettovähentyminen ei ole vuoden 2035 hiilineutraaliustavoitteen ja EU:n velvoitteiden edellyttämällä uralla.** Vuoden 2024 ilmastovuosikertomuksen mukaan lisätoimia tarvitaan kaikilla sektoreilla.

Ilmastotoimien kohdentaminen

Suomi on valinnut kunnianhimoiset tavoitteet ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi. **Keinovalikoimasta päättäessä on tärkeää huomioida toimien kustannustehokkuus, vaikuttavuus ja oikeudenmukaisuus.** Näin enimmäistetään ilmastotoimien positiiviset pitkän aikavälin nettovaikutukset, ja pystytään samalla parantamaan ja ylläpitämään mahdollisimman hyvin myös muita kestävän kehityksen tavoitteita sekä turvaamaan oikeudenmukaisen siirtymän edellytykset.

Päästökaupan tulee olla ilmastopolitiikan ensisijainen ohjauskeino ja sen kattavuutta tulee edelleen parantaa. Koko EU:n riippuvuutta fossiilienergiasta on vähennettävä voimakkaasti. Päästöttömien energialähteiden asema osana kokonaisuutta on varmistettava teknologianeutraaliuden periaatteita noudattaen.

Kansallisella tasolla jokaisen sektorin on osallistuttava omalta osaltaan ilmastonmuutoksen hidastamiseen. Tarvittaessa kansallisia toimia kannattaa silti kohdentaa aloille, joissa ne ovat kustannustehokkaimpia ja vaikuttavimpia. Ilmastotoimien tehokasta kohdentumista voidaan edistää esimerkiksi kehittämällä hiilimarkkinoita ja selvittämällä sektoreiden välisten kompensaatiojärjestelmien mahdollisuutta ja toimivuutta. **Hallituksen on linjattava tarvittavista toimista kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi sekä maankäyttösektorin nettonielun vahvistamiseksi parhaan saatavilla olevan tutkitun tiedon mukaisesti**.

Ilmastonmuutoksen hillintä on globaali asia. **Osaksi kansallista ilmastopolitiikan kokonaisuutta tulisi sisällyttää mahdollisuus kansainvälisten jousto- ja kompensaatiomekanismien hyödyntämiseen.** Näin pystytään varmistamaan ilmastotoimien kustannustehokkuus, lieventäen kustannusrasitusta yrityksille ja yhteiskunnalle. Esimerkiksi päästöoikeuksien mitätöinti ja ostaminen nostaa päästöoikeuksien hintaa ja laskee siten markkinaehtoisesti päästöjä siellä, missä se on kustannustehokkainta. Suomen kaltaisten jo päästöjään paljon vähentäneiden maiden pitäisi voida hyödyntää päästöjä vähentäviä markkinamekanismeja osana omia ilmastotavoitteitaan.

Kansainvälisten joustomekanismien käyttö pienentäisi huomattavasti ilmastopolitiikasta syntyviä kustannuksia. Maailmanpankki on arvioinut, että markkinamekanismit vähentäisivät nykyisten päästösitoumusten kustannuksia kolmanneksella vuoteen 2030 mennessä ja yli puolella vuoteen 2050 mennessä.

Uusiutuvan energian edistäminen

Ilmastotavoitteisiin pääsemiseksi fossiilisten polttoaineiden käyttö tulee vähenemään merkittävästi. Tämä luo laajasti mahdollisuuksia teollisuudelle ja yrittäjävetoisille hankkeille puhtaiden teknologioiden, uusiutuvien raaka-aineiden hyödyntämisessä ja polttoaineiden käyttöönotossa. Markkinaehtoisilla ratkaisuilla saavutetaan kustannustehokkaita päästövähennyksiä ja edistetään kiertotalouteen siirtymistä.

Yksi puhdasta energiaa hyödyntävien teollisten investointien kulmakivistä on hyvin toimiva, ennustettava ja hallittava monipuolinen energiajärjestelmä. **Puhdas ja edullinen energia sekä sen**

mahdollistamat investoinnit ovat kriittisen tärkeitä myös teollisuuden arvoketjuissa toimiville pienille ja keskisuurille yrityksille.

Kokonaiskestävässä siirtymässä ilmastotavoitteiden lisäksi oikeaan suuntaan liikutaan myös ekologisissa, sosiaalisissa ja taloudellisissa tavoitteissa. Puhtaan energian edistämisessä tulee siis huomioida ilmaston, sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ja talouden lisäksi myös luontopääoma ja Suomelle kriittisen tärkeät ekosysteemipalvelut. Maankäytön hinnoittelulla tai lainsäädännöllä tulisi varmistaa, että uusiutuvan energian hankkeissa priorisoidaan keinotekoisia ja valmiiksi rakennettuja pintoja.

Ympäristöhaitoilla on vakavia negatiivisia vaikutuksia luonnon monimuotoisuuden lisäksi myös yhteiskuntaan ja Suomen luonnosta riippuvaisiin elinkeinoihin. Fossiilisten polttoaineiden laajamittainen korvaaminen bioenergialla on esimerkki ilmastotoimesta, joka voi huolimattomasti toteutettuna kiihdyttää biodiversiteettikatoa. Myös tiettyjen ilmastotoimien aiheuttama hiilinielujen kutistuminen tulee huomioida toimien valinnassa ja ilmastopolitiikan kokonaisuuden painotuksissa. Toinen esimerkki on lisääntyvä kriittisten raaka-aineiden louhinta yhteiskunnan toimintojen sähköistämisen seurauksena. **Uusiutuvan energian edistäminen tulisi toteutua osana kokonaiskestävää siirtymää, jossa päätösten vaikutuksia arvioidaan kokonaisuus huomioiden**.

Yritysten rooli

Ilmastonmuutos, luontokato ja toimet niiden hidastamiseksi muokkaavat markkinoita ja vaikuttavat yhä laajemmin myös suomalaisiin yrityksiin. Markkinoiden kehitys riippuu käytetyistä ohjauskeinoista, teknologian kehityksestä sekä muutoksista kuluttajien ja yritysten käyttäytymisessä. Vaikutukset yrityksiin ovat monimuotoisia; ne riippuvat esimerkiksi yrityksen koosta, toimialasta ja liiketoimintakonseptista. Osa yrityksistä hyötyy muutoksesta, kun ilmastonmuutoksen ja luontokadon hillitseminen lisää laajasti yritysten liiketoimintamahdollisuuksia kestävämpien ratkaisujen saralla. Osalle se luo haasteita, kun toimintaympäristö muuttuu ennalta-arvaamattomin tavoin ja siirtymä hiilineutraaliin kiertotalouteen aiheuttaa kasvavia kustannuksia.

Yritysten rooli sekä ilmastonmuutoksen että luontokadon hillinnässä on keskeinen; yritykset ovat avainasemassa esimerkiksi puhtaiden ratkaisujen ja teknologioiden kehittäjinä sekä vähähiilisten ja resurssitehokkaiden toimintatapojen toteuttajina. Jotta yritykset voivat menestyä, luoda hyvinvointia ja uusia ratkaisuja, on niiden toimintaympäristö oltava kunnossa.

Ilmasto- ja luontotoimien keskiössä tulee olla markkinaehtoiset ja haittojen hinnoitteluun pohjautuvat ratkaisut. Innovaatioita ja kasvua rajoittavaa ylimääräistä sääntelyä tulee välttää. Panostukset koulutukseen sekä tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan ovat tärkeitä. Ilmastonmuutoksen torjumisessa ja kestävien tuotteiden ja toimintatapojen markkinoiden edistämisessä tulee panostaa EU:n laajuisiin toimiin. Näin yritysten toimintaympäristö samoilla markkinoilla on yhtäläinen ja toimien vaikuttavuus mahdollisimman suuri.

Kestävän kehityksen edistämisessä teknologisella kehityksellä on tärkeä rooli varsinkin ilmastoratkaisujen osalta. Ilman uusia teknologioita tavoitteita on mahdoton saavuttaa. Uusilla teknologioilla ja

ratkaisuilla pystytään ylläpitämään talouskasvua, työpaikkoja ja samalla edistämään keskeisiä kestävän kehityksen tavoitteita. Suomi voi kokoaan suuremmin edesauttaa globaalien haasteiden ratkomista. **Pidämmekin tärkeänä tavoitetta TKI-intensiteetin kasvattamisesta, joka on myös kestävän kehityksen globaalissa toimintaohjelmassa mukana.** Tutkimus- ja kehittämistoiminnan kehitys vahvistaa myös osaamista ja koulutuksen laatua sekä lisää opiskelijoiden tulevaisuuden mahdollisuuksia.

Kaikkia koskeva kestävä talouskasvu

Yksi Agenda 2030 -tavoitteista on edistää kaikkia koskevaa kestävää talouskasvua, täyttä ja tuottavaa työllisyyttä sekä säällisiä työpaikkoja. **Jotta Suomessa pystytään ylläpitämään keskeiset hyvinvointiyhteiskunnan palvelut ja siten olla kestävän kehityksen kärkimaita myös jatkossa, on talouden kestävään kasvuun ja julkisen talouden tilaan kiinnitettävä laajasti huomiota.** On hyvä, että kestävän kehityksen selonteossa huomioidaan myös talous ja kestävä kasvu. Monia talouskasvua kiihdyttäviä toimia on jo tehty tai suunnitteilla, mutta monet toimet ovat myös toistaiseksi jääneet hallitusohjelmakirjausten tasolle.

Kestävän talouskasvun mahdollistamiseksi hallitusohjelmassa mainitaan esimerkiksi kotimaiseen uusiutuvaan raaka-aineeseen perustuvan teollisuuden arvonlisän nostaminen: puun käytössä tullaan pyrkimään mahdollisimman korkeaan jalostusasteeseen ja puurakentamista lisätään kannustimin sekä purkamalla siihen liittyvää sääntelyä. Kestävän talouskasvun ja tuottavan työllisyyden edistämiseksi tarvitaan tällaisiin kirjauksiin liittyviä konkreettisia ja vaikuttavia toimia.

Keskeinen julkisen talouden tilaa parantava elementti on työllisyysasteen nosto. Korkea työllisyys ja alhainen työttömyys ovat myös kestävän kehityksen kannalta tavoiteltavia asioita, koska ne vähentävät pitkäaikaista köyhyyttä ja syrjäytymistä. Myös työn tuottavuuden kasvu mahdollistaa kasvavan hyvinvoinnin.

Kunnioittavasti

Suomen Yrittäjät

Roope Ohlsbom
ekonomisti